

BRÄNNPUNKT | VATTEN

Hur ska vi kunna säkra rent vatten?

Det svenska arbetet med att uppnå EU:s krav på god vattenkvalitet lider av ett systemfel och är ineffektivt. Nu krävs ett omtag från regering och statliga myndigheter, skriver Lena Micko, Agneta Granberg och Helena Jonsson.

I havs- och vattendirektiven ställer EU krav på att vattnet i hav, sjöar, vattendrag och grundvatten ska ha bra kvalitet. Dricksvattentäkter ska skyddas. För att kunna uppnå kraven har Sveriges vattenmyndigheter, fem länsstyrelser i landet, uppdraget att ta fram åtgärdsprogram som pekar ut vilka insatser som behöver genomföras.

Vi vill att Sveriges vattenresurser ska vårdas och säkerställas för kommande generationer. Men risken är att Sverige inte klarar vattendirektiven.

Vattenmyndigheternas arbete lider av ett systemfel. Åtgärdsprogrammen förankras inte politiskt, de tas fram utan dialog med varken ledningen i kommunerna eller med enskilda som ska utföra åtgärderna, de bygger på många faktafel och åtgärderna är ofta kostsamma men ändå ineffektiva. Dessutom saknas det statlig finansiering.

I övriga EU-länder förankras arbetet med vattendirektiven politiskt. I Sverige har bristen på bland annat statlig finansiering och politisk diskussion om ambitionsnivå och påverkan på konkurrenskraften påtalats under många år. Trots det föreslår nu vattenmyndigheterna nya åtgärdsprogram där allvarliga brister kvarstår.

Regeringen bör överpröva myndigheternas arbete även om det innebär förseningar. Det är bättre att arbetet fördröjs i två år och att vi ägnar fyra år åt rätt åtgärder istället för att ägna sex år åt dyra, felaktiga och ibland enbart administrativa åtgärder.

Regeringen måste utöver detta se till att det finns finansiering för åtgärderna. Staten har åtagit sig att följa EU:s direktiv och ska därför tillföra nödvändiga resurser för att kommuner, lantbrukare, statliga myndigheter och andra aktörer ska kunna vidta de åtgärder som behövs. Men det görs inte. Det saknas till exempel finansiering i arbetet med att åtgärda syrefattiga bottnar som hotar djurlivet i Östersjön. Det finns inte ens pengar för att övervaka resultaten som uppnås.

Ett annat problem är att vattenmyndigheterna ofta underskattar vad åtgärder kostar och att de inte beskriver fördelningseffekter mellan exempelvis stad och land. Som exempel ställs det krav på omprövning eller utrivningar vid dammar för att gynna fisklivet. Men eftersom kostnaderna är grovt underskattade kan följden bli att många dammar framöver står utan ägare. Konsekvenserna för enskilda blir orimliga och istället för att främja fisklivet, riskerar kraven att leda till att dammar torrläggs.

Andra exempel är förslag som medför att kommunala VA-organisationer måste mäta innehåll i så kallat bräddvatten för miljardbelopp utan nytta för att nå miljökvalitetsnormerna. Denna data skulle kunna vara bra att ha tycker vattenmyndigheterna, som bara bedömt sina egna småkostnader för administrationen. Vi vill hellre att pengarna läggs på åtgärder.

Ska arbetet med vattendirektiven bli effektivt måste också åtgärdsprogrammen ha prioriteringar. För att kunna prioritera rätt behöver vattenmyndigheterna inleda en dialog med ledningen i varje kommun, med vattentjänstföretagen och med näringslivet om vilka åtgärder parterna tillsammans ska kraftsamla kring. I dag saknas det prioriteringar på såväl den nationella nivån, där samhällsintressen ställs mot varandra, som på den lokala nivån. Det står till exempel i programmen att kommunerna ”behöver ställa krav på hög skyddsnivå för enskilda avlopp”, alltså avlopp som fastighetsägare ansvarar för. Men det finns hundratusentals enskilda avlopp att åtgärda. Det krävs prioriteringar om vilka som är viktigast att börja med.

När staten skjuter till de resurser som behövs och kraftsamlar tillsammans med kommunerna, de kommunala vattentjänstföretagen och lantbruket får vi rätt förutsättningar att hantera de utmaningar Sverige står inför. Arbetet med att klara vattendirektiven blir mer effektivt. Det svenska vattnet blir renare och friskare.

LENA MICKO

ordförande, Sveriges Kommuner och Landsting, SKL

AGNETA GRANBERG

ordförande, Svenskt Vatten

HELENA JONSSON

förbundsordförande, Lantbrukarnas Riksförbund, LRF